

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เยาวชนที่มีคุณภาพจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ คู่คุณธรรม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตได้นั้น ต้องเป็นผู้ได้รับการ จัดประสบการณ์ทางการศึกษาที่เหมาะสม ซึ่งการพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่สมบูรณ์นั้นต้องพัฒนา ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต จึงจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542. หน้า 3) แต่จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่นำไปสู่โลกยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในวัยที่มีพลัง มีความรู้และ สติปัญญาพร้อมที่จะแสดงพลังขับเคลื่อนให้สังคมและประเทศชาติพัฒนาต่อไป ปรับเปลี่ยน พฤติกรรม ความคิด และการแสดงออกที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คิดไตร่ตรองแยกแยะผิดถูกไม่ได้ ไม่อดทน อดกลั้น ฟุ้งเฟ้อตามสมัยจนเกินความพอดี แสวงหาวิธีการที่ตอบสนองความต้องการของ ตนเองด้วยวิธีการต่าง ๆ นานา โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องและผลลัพธ์ที่จะตามมา ขาดความ รับผิดชอบ ไม่ตรงต่อเวลา กิริยาวาจากระด้าง ไม่สุภาพ แสดงให้เห็นถึงสภาพปัญหาของเยาวชน ไทยที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

ดังรายงานผลการวิจัย “สถานภาพคุณธรรมของประชาชนในสังคมไทย : กรณีศึกษา ประชาชนอายุ 15 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่า เยาวชนไทยยังขาดคุณธรรม 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต สติสัมปชัญญะ จิตอาสา และ ความขยันหมั่นเพียร (มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2550) ซึ่งผลการสำรวจชี้ถึงแนวโน้มคุณลักษณะ ด้านความมีวินัยของเยาวชนไทยในปัจจุบันยังเป็นปัญหาน่าวิตกเป็นอันดับต้นๆ ลักษณะความมีวินัย ในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับเยาวชนทุกคน โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มเข้าสู่วัยรุ่นอายุระหว่าง 11-13 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้าน ร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ต้องการความเป็น ตัวของตัวเอง พึ่งตนเอง ต้องการคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ต้องการเสรีภาพ และอยากให้ผู้ใหญ่ ปฏิบัติต่อตนเหมือนกับตนเป็นผู้ใหญ่ ต้องการการยอมรับจากผู้อื่นและสังคม เพื่อใช้เป็นเหตุผลใน การตัดสินใจความถูกต้องของการกระทำ (สมชาย ธีรธนกุล, 2536. หน้า 166) เด็กจะสามารถเรียนรู้

การที่บุคคลจะมีวินัยต่อสังคมและส่วนรวมได้นั้นจะต้องมีวินัยเกิดขึ้นในตนเองเป็นพื้นฐานก่อน องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อความมีวินัยในตนเองของบุคคลอย่างหนึ่ง ก็คือ บิดา มารดา และสังคมที่ตนอยู่ รวมถึงการอบรมเลี้ยงดูและวัฒนธรรมในสังคม ความเป็นพลเมืองดีเป็นวิถีทางชีวิต ซึ่งเริ่มต้นมาที่บ้านและจะพัฒนาอย่างดีที่สุดในระยะเริ่มแรกของชีวิต บิดา มารดา ที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่ให้ตัวอย่างแก่เด็กทั้งโดยการกระทำ การพูด และความรู้สึก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเกิดวินัยในตนเอง (กรมวิชาการ, 2542. หน้า 27) ดังนั้น การปลูกฝังความมีวินัยในตนเองให้กับเด็กนั้นต้องเริ่มจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด เด็กจะเรียนรู้และเกิดความสำนึกในความรู้สึกผิดชอบชั่วดีด้วยกระบวนการเทียบเคียงและเลียนแบบผู้มีอำนาจเหนือตน หรือผู้ที่ตนรัก จนยอมรับเอากฎเกณฑ์ต่างๆ มาเป็นหลักปฏิบัติของตนเองโดยอัตโนมัติ (อนุชา หลิมศิริวงษ์, 2541. หน้า 14) ดังจะเห็นได้จากครอบครัวที่พ่อแม่เป็นคนซื่อสัตย์ อดทน มีคุณธรรม มีวินัยในตนเอง ลูกๆ ก็จะมีแนวโน้มเป็นคนซื่อสัตย์ อดทน มีคุณธรรม มีวินัยในตนเองไปด้วย (นวลจันทร์ นิเทศวรวิทย์, 2540. หน้า 63) ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กได้ โดยการทำตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็นให้เด็กได้ปฏิบัติตาม คอยชี้แนะ ตักเตือนรวมทั้งให้เหตุผลข้อดีข้อเสียของการประพฤติปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ด้วย เพราะครอบครัวจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมพึงประสงค์ และระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งจะทำให้แต่ละคนมีบุคลิกภาพเป็นไปในลักษณะที่สังคมนั้นต้องการหรือกำหนดไว้ (วนิดา เสวกตรุณทร, 2537. หน้า 73) นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาหรือโรงเรียนก็นับเป็นสถานที่แห่งที่สองที่สำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็ก เนื่องจากว่า เด็กต้องอยู่โรงเรียนถึงสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 7-8 ชั่วโมง ครูจึงมีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองให้กับเด็กโดยการจัดเตรียมห้องเรียนและหลักสูตรให้เหมาะสมเพื่อให้เด็กได้มีความเจริญงอกงามทางอารมณ์และสังคม อันจะส่งผลให้เด็กเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองได้อีกด้วย (กรมวิชาการ, 2542. หน้า 17)

วินัยในตนเองเป็นส่วนผสมสำคัญในการกระทำทุกอย่างให้เป็นผลสำเร็จ อันนับว่าเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่ความมุ่งหมาย การมีวินัยในตนเองนอกจากจะเป็นการกระทำเพื่อนำความรู้ และคุณธรรมภายในตัวบุคคลไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ยังเป็นการจัดระเบียบของชีวิตให้ดำเนินไปด้วยความเข้าใจอันดี บรรลุถึงความมุ่งหมายในชีวิต เป็นการกระทำที่ให้

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนที่คณะผู้วิจัยสนใจศึกษา พบว่า สาเหตุของการขาดวินัยของเด็ก คือ เกิดจากตัวนักเรียนเอง เพื่อน สภาพครอบครัว สิ่งแวดล้อม การดูแลไม่ทั่วถึงของครู สื่อมวลชน (พิสมัย ทินเต, 2545. หน้า 18) ความผิดปกติของร่างกายและจิตใจ ขาดความรักความเอาใจใส่ ทำให้เด็กมีปมด้อยและหาทางแสดงปมเด่นโดยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รังแกผู้อื่นและทำลายข้าวของ เป็นต้น เกิดจากเพื่อน เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อน และต้องการเป็นคนดัง เกิดจากครู เช่น ไม่เตรียมการสอน มีพฤติกรรมบางอย่างที่เด็กไม่ยอมรับ ไม่ยุติธรรม วิธีสอนและความแตกแยกกันในหมู่คณะ เกิดจากผู้ปกครอง เช่น ทัศนคติของบิดา มารดา ที่มีต่อเด็ก การอบรมเลี้ยงดู การให้ความรักและเอาใจใส่ (กัญระญา รุ่งเรือง, 2545. หน้า 18) และนอกจากนี้ ยังพบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับวินัยในตนเองของนักเรียน ได้แก่ รูปแบบของกิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนในโรงเรียน เพศ สุขภาพ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา ฐานะทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษา (พิสมัย ทินเต, 2545. หน้า 18) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเอง ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน มีสัมประสิทธิ์การทำนายความมีวินัยในตนเองได้ถึงร้อยละ 65.99 (อรวรรณ พาณิชย์ปฐมพงศ์, 2542) และตัวแปรที่เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ระดับชั้น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างเหตุปัจจัยที่ส่งผลให้เยาวชนไทยในปัจจุบันมีความมีวินัยในตนเอง และเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการจัดการศึกษา นำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการปลูกฝังวินัยในตนเองของนักเรียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อค้นหาปัจจัยที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย , สัมพันธภาพภายในครอบครัว , สภาพแวดล้อมทางบ้าน , ความรับผิดชอบ , ความอดทน , ความฉลาดทางอารมณ์ , พฤติกรรมก้าวร้าว , พฤติกรรมการสอนของครู , การจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย , สัมพันธภาพภายในครอบครัว , สภาพแวดล้อมทางบ้าน , ความรับผิดชอบ , ความอดทน , ความฉลาดทางอารมณ์ , พฤติกรรมก้าวร้าว , พฤติกรรมการสอนของครู , การจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัย และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นข้อมูลนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตลอดจนกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียน
2. ทำให้ได้ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพิษณุโลกเท่านั้น เนื่องจากบริบท ประเพณี และวัฒนธรรมตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกันซึ่งอาจจะส่งผลต่อปัจจัยที่ศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 199 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 10,558 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 9 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 528 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 ตัวแปรพยากรณ์ ได้แก่
 - 3.1.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
 - 3.1.2 สัมพันธภาพภายในครอบครัว
 - 3.1.3 สภาพแวดล้อมทางบ้าน
 - 3.1.4 ความรับผิดชอบ
 - 3.1.5 ความอดทน
 - 3.1.6 ความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.1.7 พฤติกรรมก้าวร้าว
 - 3.1.8 พฤติกรรมการสอนของครู
 - 3.1.9 การจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัย
 - 3.1.10 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
 - 3.2 ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม อารมณ์ และจิตใจของตนเอง รู้จักระงับยับยั้งการกระทำอันไม่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้สามารถประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในกฎระเบียบของสังคมโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีการอบรมเลี้ยงดูและบ่มเพาะพฤติกรรมของเด็กในปกครองด้วยการให้ความรักความอบอุ่น รับฟังเหตุผล ยอมรับในความสามารถและความเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร และให้อิสระตามความเหมาะสมจนทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่าได้รับความยุติธรรม
3. สัมพันธภาพภายในครอบครัว หมายถึง พฤติกรรม การกระทำที่แสดงออกถึงความเกี่ยวข้องผูกพันรักใคร่ปรองดองหรือขัดแย้งทางด้านร่างกายและจิตใจระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว
4. สภาพแวดล้อมทางบ้าน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวนักเรียนที่มีอยู่ทั้งภายในบ้านและภายนอกบ้านประกอบด้วย
 - 4.1. สภาพทางเศรษฐกิจ หมายถึง สภาพความคล่องตัวทางการเงินภายในครอบครัว การมีรายได้เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกที่เพียงพอต่อการใช้งานภายในครอบครัว
 - 4.2. เพื่อนบ้าน หมายถึง สภาพครอบครัว ลักษณะนิสัยของเพื่อนบ้าน ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวกับเพื่อนบ้าน
 - 4.3. สื่อภายในบ้าน หมายถึง ข้อมูล ข่าวสาร เนื้อหา สารที่ครอบครัวได้รับขณะดูโทรทัศน์ ฟังวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ และนิตยสารต่าง ๆ ภายในบ้าน
5. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจมุ่งมั่นที่จะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจและสำเร็จตามกำหนดเวลา ตลอดจนติดตามผลงานเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการกระทำที่สามารถสังเกตได้
6. ความอดทน หมายถึง ความเข้มแข็ง ความหนักแน่นของจิตใจในการควบคุมอารมณ์จิตใจและร่างกาย ให้สามารถเผชิญเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ที่บีบคั้นได้โดยไม่ย่อท้อ
7. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองและรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนสามารถสร้าง

7.1 ด้านดี หมายถึง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง รู้จักเห็นใจผู้อื่นและมีความรับผิดชอบ

7.2 ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและแสดงออกได้อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมทั้งมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

7.3 ด้านสุข หมายถึง ความสามารถในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นสุขด้วยความภูมิใจในตนเอง พึงพอใจในชีวิตและมีความสุขสบายใจ

8. พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกทั้งต่อหน้าและลับหลัง ส่งผลให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนการขว้างปา ทำลายสิ่งของ ใช้อาวุธและกิริยาไม่สุภาพเหมาะสม เช่น บังคับจิตใจผู้อื่น กลั่นแกล้งและทำลายข้าวของผู้อื่น พุดคุยเหยียดให้ผู้อื่นทะเลาะกัน พุดจาคุกดูหมิ่น หยาบคาย เป็นต้น

9. พฤติกรรมการสอนของครู หมายถึง ความสามารถและการกระทำในการดำเนินการสอนตามหน้าที่ครูเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนในด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านการอบรมสั่งสอน และด้านการติดตามการปฏิบัติตนของนักเรียน

10. การจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีวินัย หมายถึง การจัดทำแผนงานโครงการกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี การส่งเสริมกีฬามารยาท การบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น ทั้งนี้ โดยยึดหลักการจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม

11. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นบากบั่น ความอุตสาหพยายาม ความอดทนอดกลั้น กล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีความเป็นผู้นำในการกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งไว้